

GREENPEACE

Kernenergie: prioriteiten voor de nieuwe Regering

Nota van 26 april 2007

Naar aanleiding van de komende federale verkiezingen van 10 juni werkte Greenpeace een memorandum uit met concrete aanbevelingen met betrekking tot de klimaatverandering.

Over kernenergie stelt het memorandum dat kernenergie niet alleen gevaarlijk en vervuilend is, maar bovendien een obstakel vormt voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie en daarmee voor een effectief klimaatbeleid. De komende federale regering moet daarom zorgen voor de nodige stabiliteit op de elektriciteitsmarkt door de herbevestiging van de voorziene sluiting van alle kerncentrales.

In aanvulling op deze aanbeveling in het memorandum gaat dit document meer specifiek in op de vier belangrijkste nucleaire dossiers die op de tafel zullen liggen van de volgende regering.

- De **wet op de kernuitstap** is een hefboom om de elektriciteitssector te moderniseren, competitiever te maken en vervuilende en verouderende kerncentrales af te bouwen;
- Er is nood aan **nucleair onderzoek** dat zich concentreert op nucleaire veiligheid, stralingsbescherming, non-proliferatie en afvalbeheer. Gevaarlijke frivoliteiten zoals de zgn. '**kerncentrales van de 4de generatie**' moeten resoluut gestopt worden;
- De **ontmanteling van de kerncentrales en het beheer van het kernafval** vormen een gigantische uitdaging op financieel, technisch-wetenschappelijk en maatschappelijk vlak. Er is nood aan een Kernafvalwet die deze aspecten op een coherente manier omvat;
- Het **Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle** (FANC) zit in een diepe crisis, die o.a. heeft geleid tot het ontslag van haar directie. Er zijn dringend maatregelen nodig om de nucleaire sector onder controle te brengen van de overheid.

De Wet op de Kernuitstap

Op 31 januari 2003 keurde het federale parlement de wet op de kernuitstap¹ goed, die de vergunning van de kerncentrales beperkt tot 40 jaar. Concreet betekent dit dat de 3 oudste reactoren moeten sluiten tegen 2015 en de overige 4 tussen 2022 en 2025.

Greenpeace staat kritisch-positief tegenover deze wet.

Kritisch omdat de oorspronkelijke voorziene levensduur van de 3 oudste reactoren op 30 jaar was voorzien en de wet dus feitelijk neerkomt op een levensduurverlenging. In combinatie met de crisis van de nucleaire controle waardoor de overheid niet in staat is om deze levensduurverlenging te controleren, creëert dit onaanvaardbare risico's (zie verder). Bovendien is deze levensduurverlenging overbodig. Uit een studie van het Duitse Lucht- en Ruimtevaartcentrum (DLR) in opdracht van Greenpeace blijkt dat door een sterk beleid op het vlak van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, de kerncentrales kunnen gesloten worden na 30 jaar (dus tegen 2015) én dat tegelijk de CO₂-reductiedoelstellingen kunnen gehaald worden (een reductie van 70% tegen 2050)².

---

1 Wet houdende de geleidelijke uitstap uit de kernenergie voor industriële elektriciteitsproductie, gepubliceerd in het Staatsblad van 28 februari 2003

2 <http://www.greenpeace.org/belgium/nl/press/reports/energy-revolution-a-sustainab-2>

Maar er is ook een belangrijk **positief** aspect aan de Kernuitstapwet. Het creëert een duidelijk kader voor nieuwe investeringen en het erkent het feit dat kernreactoren niet het 'eeuwig leven hebben'. Ons land is nu in toenemende mate afhankelijk van verouderend en steeds minder betrouwbaar nucleair productievermogen, wat niet alleen de fysieke veiligheid maar ook onze bevoorradingszekerheid bedreigt. Een duidelijke illustratie van dit probleem is het incident van 25 juni 2006 in de Zweedse reactor Forsmark-1. Als gevolg van het incident werd de reactor maanden stilgelegd, maar ook drie gelijkaardige reactoren mochten geen elektriciteit produceren en een vijfde reactor was toevallig stilgelegd voor onderhoud. Enkel de op dat ogenblik lage elektriciteitsvraag redde Zweden van een crisis.

Bovendien bevat de wet zelf een clausule die stelt dat de “noodzakelijke maatregelen kunnen genomen worden” indien de bevoorradingszekerheid in het gedrang komt³. Deze clausule vertrekt echter van het principe dat de kernuitstap een feit is, dat investeringen dus moeten gestimuleerd worden, en dat alleen bij een concrete bedreiging van de bevoorradingszekerheid en na uitputting van andere maatregelen, de sluiting van de kerncentrales uitgesteld kan worden.

Concreet staat voor de komende regering de voorbereiding van de sluiting van Doel-1, Doel-2 en Tihange-1 op de agenda, in totaal zo'n 11% van het huidige Belgische productievermogen. De vervanging van deze relatief beperkte capaciteit vormt op zich geen probleem⁴ en het is dan ook vrijwel ondenkbaar dat we in 2015 met een tekort zouden te maken krijgen. Bovendien bestaat er een begeleidingsmechanisme (het 'Indicatief Programma'), dat de balans tussen vraag en aanbod op de elektriciteitsmarkt opvolgt en aanbevelingen doet voor nieuwe investeringen⁵. Het volgende Indicatief Programma is gepland voor 2008.

De échte uitdaging is daarom niet de sluiting van de 3 oudste Belgische reactoren, maar wel om een ambitieus beleid op poten te zetten waardoor we bovendien ook de 7 Belgische steenkoolcentrales kunnen sluiten én de import van (Franse nucleaire) elektriciteit terugdringen. Ook zijn er nu reeds maatregelen nodig om de sluiting van de 4 overige reactoren voor te bereiden tegen ten laatste 2025.

Een energiebeleid moet ook het geheel van het energieverbruik omvatten: transport, gebouwen, industrie én elektriciteit, en dit met het oog op het realiseren van de CO₂-doelstellingen. De Europese Unie stelt dat de stijging van de gemiddelde temperatuur beperkt moet blijven tot 2°C boven het pre-industrieel tijdperk. Hiertoe zouden de geïndustrialiseerde landen de CO₂-emissies tegen 2050 moeten reduceren met 60-80%⁶. Zelfs de nucleaire industrie zal moeten toegeven dat tegen dan alle bestaande kerncentrales hoe dan ook zullen gesloten zijn. De cruciale vraag is welk stappenplan we uitwerken om tegen 2050 een reductie van 80% te realiseren. En dit niet enkel voor elektriciteit, maar voor het geheel van het energieverbruik. Kernenergie speelt hier slechts een

---

3 *Art. 9. In geval van bedreiging van de bevoorradingszekerheid inzake elektriciteit, kan de Koning, bij een besluit vastgelegd na overleg in de Ministerraad, na advies van de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas, de noodzakelijke maatregelen nemen en dit onverminderd de artikelen 3 tot 7 van deze wet, tenzij in geval van overmacht. Dit advies zal inzonderheid betrekking hebben op de weerslag van de evolutie van de productieprijzen op de bevoorradingszekerheid.*

Ook art. 32 van de elektriciteitswet van 29 april 1999 geeft de regering de mogelijkheid de “nodige beschermingsmaatregelen nemen”.

4 Greenpeace publiceerde een lijst van investeringen in nieuw productievermogen die uitgevoerd werden sinds 2003 en de projecten die gepland zijn tot 2011. Deze lijst van zo'n 250 projecten biedt een veelvoud van de 1700MWe nucleair vermogen die gesloten zal worden in 2015.

5 De wet op de kernuitstap van 31 januari 2003 verruimt de functie van het Indicatief Programma in Art. 6: “het evalueert de bevoorradingszekerheid inzake elektriciteit en formuleert, wanneer deze in het gedrang dreigt te komen, aanbevelingen dienaangaande”. Vanaf 2015 wordt het Indicatief Programma om het jaar en niet om de 3 jaar opgesteld.

6 An Energy Policy for Europe, 10 januari 2007. Op basis van de resultaten van het IPCC zou de daling echter niet 60% maar minstens 80% moeten bedragen.

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/07/7&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

verwaarloosbare rol: wereldwijd betekent het slechts 2,2%⁷ van de primaire energievraag. Zelfs in België is dit niet meer dan 8,7%⁸.

De Europese doelstellingen die goedgekeurd werden op de Europese Top van 9 maart bieden daarbij een degelijk kader: tegen 2020 een reductie van de CO₂-emissies met 30%⁹, 20% hernieuwbare energie en 20% energiebesparing. Uit het Europees energiescenario van het studie bureau DLR in opdracht van Greenpeace blijkt dat we hiermee op het juiste pad zitten¹⁰. Het Nationaal Energie Efficiëntie Actie Plan dat België tegen 30 Juni van dit jaar moet overmaken aan de Europese Commissie is de eerste en cruciale test om na te gaan hoe ernstig België deze engagementen neemt.

Diegenen die nu echter roepen om een herziening van de wet op de kernuitstap doen net het tegenovergestelde: zij creëren een onstabiel klimaat dat nieuwe investeerders afschrikt, de realisatie van onze Europese doelstellingen in gevaar kan brengen en waardoor de monopoliepositie van Suez-Electrabel gehandhaafd blijft. Niet alleen staan de kerncentrales letterlijk in de weg voor nieuwe investeringen om toegang te krijgen tot de beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet, het rekken van hun levensduur ontmoedigt innovatie en investeringen in alternatieven.

Electrabel plant intussen de **vervanging van de stoomgeneratoren van Doel-1**, een investering die kan geraamd worden op meer dan 80 miljoen €. Deze investering is onverantwoord: ten eerste wordt hierdoor bijkomend kernaafval geproduceerd en ten tweede kan Doel-1 beter onmiddellijk gesloten worden omdat de reactor tal van technische tekortkomingen vertoont (er is b.v. geen 'containment' rond de opslagplaats voor bestraalde splijtstof).

De sluiting en de ontmanteling van de kerncentrales is een zeer complexe logistieke onderneming, zowel op het vlak van afvalbeheer, vergunningen, stralingsbescherming, personeelsbeleid, kennisoverdracht, het aanwenden van de Synatom-fondsen voor ontmanteling en afvalbeheer, etc. Electrabel dient dringend een **ontmantelingsplan** op te stellen voor de 3 oudste reactoren, dat al deze aspecten omvat. Daarin moet Electrabel aantonen dat het in staat is de sluiting en ontmanteling van de reactoren tot een goed einde te brengen. Een dergelijk plan mag de bevoegdheden van het FANC en de NIRAS niet aantasten.

Het openhouden van de kerncentrales tot ze een levensduur van 40 jaar bereikt hebben, houdt bijzondere nucleaire risico's in. Daarom kan de wet op de kernuitstap niet los gezien worden van de **aansprakelijkheid van de exploitant van de kerncentrales**. Deze aansprakelijkheid is sinds het jaar 2000 beperkt tot slechts 300 miljoen euro¹¹ per site¹², daar waar de aansprakelijkheid voorheen per reactor was bepaald. In 2004 werd door ons land een internationale conventie¹³ ondertekend om dit bedrag op te trekken tot minstens 700 miljoen € voor de exploitant, 500 miljoen voor de betrokken staat en 300 miljoen voor de overige staten, maar tot op heden is deze niet van kracht. De 300 miljoen en zelfs de 700 miljoen voorzien in de conventie van 2004, vervallen in het niets bij de reële kostprijs van een ernstig nucleair ongeval. De totale schade van een 'meltdown' werd in

---

7 IEA, World Energy Outlook 2006. We hanteren de methodologie van het IIASA, waarbij de warmteverliezen van kernenergie niet in aanmerking genomen worden (1kWh elektrisch = 1kWh thermisch). In sommige statistieken wordt de elektrische energie geproduceerd door kerncentrales vermenigvuldigd met 3 om de primaire energieproductie te berekenen. Dit geeft een sterk vertekend beeld van het aandeel kernenergie.

8 MINECO, Evolutie van de energiemarkt in 2005. Zie ook vorige voetnoot.

9 De Europese Raad van 9 maart bepaalde een doelstelling van 30%, maar met de verbintenis van de EU om minstens 20% te realiseren, los van resultaten van de internationale onderhandelingen.

10 GREENPEACE, Energy Revolution: A sustainable pathway to a clean energy future for Europe. September 2005. <http://www.greenpeace.org/international/press/reports/energy-revolution-a-sustainab>

11 Wet van 11 juli 2000. Deze legt de aansprakelijkheid vast op 12 miljard euro, die constant moeten gehouden worden in reële termen.

12 Site van Doel: 4 reactoren, site van Tihange: 3 reactoren.

13 Final Act of the Conference on the Revision of the Paris Convention and of the Brussels Supplementary Convention (Paris, 12 February 2004). België heeft dit mede ondertekend. Zie ook: <http://www.nea.fr/html/general/press/2004/2004-01.html>

Duitsland geschat op 5.000 miljard €. ¹⁴ Andere schattingen situeren zich tussen 613 miljard dollar ¹⁵ en 10.700 miljard dollar ¹⁶. De huidige regeling is niet alleen sociaal onaanvaardbaar, maar betekent ook een aanzienlijke subsidie voor de nucleaire industrie. Indien een fictieve verzekeraar dergelijk risico zou moeten verzekeren, zou de kostprijs van de nucleaire elektriciteit met 0,2 tot 1€/kWh stijgen ¹⁷. De nieuwe regering dient een **versterkte aansprakelijkheidsregeling uit te werken** die o.a. de volgende principes respecteert: een onbeperkte aansprakelijkheid, absolute aansprakelijkheid zonder uitzonderingen en een brede definitie van de te vergoeden schade. Er zou een fonds moeten opgericht worden die het betalen van de compensatie verzekert.

Tenslotte dient **België binnen de EU en op internationale fora** consequent te zijn met de wet op de kernuitstap door het uitfaseren van kernenergie te verdedigen. Er bevinden zich namelijk 9 kerncentrales op minder dan 50km van de Belgische grens ¹⁸, met directe consequenties voor de noodplanning in ons land, de aansprakelijkheid van de buitenlandse operatoren van deze reactoren en de veiligheid van de Belgische bevolking. Bovendien hebben de 8 Franse reactoren een belangrijke invloed op ons elektriciteitsnet. De Belgische regering dient ook transparant te zijn over de standpunten die België inneemt in de EU, het IAEA of andere internationale organisaties en fora.

Greenpeace vraagt voor de volgende regeringsperiode:

- Niet te raken aan de wet op de kernuitstap;
- Een prioriteit maken van het stimuleren van investeringen in hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en warmtekrachtkoppeling. Hiertoe moeten maatregelen genomen worden om het investeringsklimaat in België (en op Europees niveau) snel te verbeteren, met name door de machtspositie van Suez-Electrabel te beperken;
- Een 'mottenballentaks' ¹⁹ in te voeren op oude nucleaire- en steenkoolcentrales waarvan de opbrengst o.a. benut moet worden om energie-efficiëntie en hernieuwbare energie te stimuleren. Dit is meteen een alternatief voor het voorstel van CD&V om een dergelijke taks pas in te voeren nadat de reactoren al 40 jaar oud zijn, dus op basis van een (hypothetische) levensduurverlenging;
- Een ruime consultatie over het Indicatief Programma dat in 2008 door de Federale Overheid zal opgesteld worden. Om veiligheidsoverwegingen geen vergunning te verlenen voor de vervanging van de stoomgeneratoren van Doel-1 en voor Doel-2 en Tihange-1 te onderzoeken of het vanuit veiligheidsstandpunt wel aanvaardbaar is om ze tot 40 jaar open te houden. De resultaten van de 10-jaarlijkse revisie van 2005 moeten publiek gemaakt worden;
- Electrabel dient dringend een ontmantelingsplan op te stellen voor de 3 oudste reactoren;
- Een versterking van de nucleaire aansprakelijkheidsregeling;
- De uitfasering van kernenergie verdedigen op Europees niveau en internationale fora.

---

14 Ewers H.J. and K. Rennings, "Economics of Nuclear Risk – a German Study," in O. Homeyer and R. Ottinger (eds.), *Social Cost of Energy, Present status and Future Trends*, Springer-Verlag, Berlin, 1992, 150-166, cited in A. Froggatt, "The EU's Energy Support Programmes," April 2004, page 24.

15 Pace University Center for Environmental Legal Studies prepared for United States Department of Energy and New York State Energy Research and Development Authority, 1990.

16 Prognos AG, prepared for Federal Ministry of Economics, 1992.

17 WUPPERTAL INSTITUT, Subsidy Referom – moving towards sustainability. 2002.

18 Chooz B1-2, Gravelines 1-6 in Frankrijk en Borssele in Nederland

19 De oneigenlijke voordelen die Suez-Electrabel halen uit de versnelde afschrijving van de kerncentrales voordat de elektriciteitsmarkt werd geliberaliseerd ('windfall profits' of 'stranded benefits', moeten gecompenseerd worden. Het is eigenlijk het bedrag dat de consument te veel betaald heeft tot op het ogenblik dat de markt geliberaliseerd werd. Greenpeace schat dit op 14 miljard euro (€ 2006) op basis van een studie van 2000 (<http://www.greenpeace.org/belgium/nl/press/releases/voorstel-minister-peeters-over>). Meer recentelijk heeft senator Bart Martens een wetsvoorstel ingediend om deze oneigenlijke winsten te recupereren via een 'mottenballentaks'.

De taken van het Studiecentrum voor Kernenergie (SCK) en de risico's van kerncentrales van de 4de generatie

Het nucleair onderzoek in ons land wordt grotendeels geconcentreerd binnen het Studiecentrum voor Kernenergie (SCK) te Mol. De '**prioritaire taken**' van het SCK werden bepaald door het K.B. van 16 oktober 1991 en omvatten de nucleaire veiligheid, radioprotectie, kernafvalbeheer en non-proliferatie²⁰. Dit K.B. was een duidelijke trendbreuk met het verleden, want het SCK had een sterke traditie in onderzoek naar nieuwe en soms vrij exotische toepassingen van kernenergie, zoals plutoniumsplijtstoffen en kweekreactoren. Het SCK heeft het moeilijk gehad om zich te houden aan deze prioriteiten, vooral door het operationeel houden van de ondertussen 44-jaar oude onderzoeksreactor BR-2 die vooral geschikt is voor onderzoek naar nieuwe types splijtstof en de levensduurverlenging van kerncentrales²¹. De BR-2 alleen al vergde ook na 1991 jaarlijks honderden miljoenen BF overheidsgeld, een flinke hap uit het SCK budget, ten koste van de echte prioritaire taken. Het SCK heeft na 1991 een erg ruime interpretatie gehanteerd van haar prioritaire taken, zo werd onderzoek naar het verhogen van de opbrandgraad van splijtstoffen, MOX of levensduurverlenging van kerncentrales gedefinieerd als 'nucleaire veiligheid'.

Dit probleem zet zich voort met de onderzoeksprojecten voor de ontwikkeling van de kernreactoren van de 4de generatie²². Vooreerst moet een misverstand uit de weg geruimd worden. Deze reactoren bestaan enkel op papier, en het is erg onzeker of ze wel realiseerbaar zijn. Er zijn immers nog tal van technische problemen die overwonnen moeten worden²³. De ontwikkeling zou ook grote sommen onderzoeksgeld opeisen en de uiteindelijke kostprijs van zo'n reactor zou uiteindelijk de bouw ervan kunnen verhinderen. Onderzoeksgelden voor de 4de generatie zijn daarom een onaanvaardbare verspilling en kunnen beter besteed worden aan hernieuwbare energievormen.

Dit onderzoek voor de ontwikkeling van kerncentrales van de 4de generatie, en in het bijzonder van de snelleneutronenreactoren, is in strijd met de 'prioritaire taken' van het SCK. Dergelijke reactoren²⁴ houden bijzondere risico's in, in het bijzonder op het vlak van nucleaire proliferatie²⁵.

Binnen dit kader van de 4de generatie promoot het SCK ondertussen haar Myrrha-project²⁶, dat misleidend wordt voorgesteld als een instrument om kernafval te 'transmuteren'²⁷. In feite is het een

---

20 Het Koninklijk Besluit van 16 oktober 1991 bepaalde de 'prioritaire opdrachten' van het SCK:

- De veiligheid van kernreactoren en kernreactorsplijtstof
- de radioprotectie
- de veilige conditionering van radioactieve afval en van hun opslag
- non-proliferatie

21 De BR-2 is een zgn. 'Materials Testing Reactor' (MTR). Voor de aanmaak van isotopen zijn ofwel veel kleinere reactoren geschikt (meer dan 100 keer kleiner), maar ook deeltjesversnellers kunnen gebruikt worden.

22 Voor een overzicht van de 6 types die voorgesteld worden voor ontwikkeling: zie <http://gif.inel.gov/roadmap/>

23 Voor meer details: zie het hoofdstuk over Generation-4 in het Greenpeace rapport: Nuclear Reactor Hazards van 26 april 2005. <http://www.greenpeace.org/international/press/reports/nuclearreactorhazards>

24 Voor een gedetailleerde beschrijving van de risico's van de verschillende reactorconcepten van de 4de generatie, zie het Greenpeace-rapport 'Nuclear Reactor Hazards' van 26 april 2005

<http://www.greenpeace.org/international/press/reports/nuclearreactorhazards>

25 Snelleneutronenreactoren zijn in staat om plutonium van wapenkwaliteit te produceren. Een bijzonder type is de kweekreactor die in staat is meer plutonium te produceren (door uranium-238 om te zetten in plutonium-239) dan hij verbruikt. De Franse Phenix-reactor kweekreactor werd gebruikt voor de productie van plutonium voor de Franse kernwapens. Deze reactoren gebruiken meestal ook plutonium als reactorsplijtstof. Ook dit plutonium kan voor kernwapens gebruikt worden.

26 Het Myrrha-project is een zgn. 'Accelerated Driven System', een kernreactor die enerzijds bestaat uit een snelle-neutronen reactor met plutonium-splijtstof (vergelijkbaar met een snelle kweekreactor) en anderzijds een deeltjesversneller die de subkritische reactor in kritische toestand kan brengen. Het wordt door het SCK gepromoot als een vervanging van de oude BR2 reactor. Voor meer informatie: <http://www.sckcen.be/myrrha/>

27 Een theoretisch concept, waarbij kernafval eerst wordt opgewerkt en langlevende isotopen worden gescheiden, waarna ze in een speciale reactor worden bestraald om ze zo om te vormen tot korterlevende isotopen. De haalbaarheid hiervan is niet aangetoond.

snelle plutoniumreactor die de oude BR-2 zou moeten vervangen. De bijzonder krachtige neutronenflux in deze reactor zou het specifiek geschikt maken om nieuwe splijtstoffen te ontwikkelen (o.a. plutoniumhoudende MOX-splijtstof), het onderzoek naar grotere kweekreactoren te ondersteunen en de levensduurverlenging van kerncentrales te bestuderen. Maar dit alles valt duidelijk niet onder de prioritaire opdrachten van het SCK. Bovendien zijn er heel wat gevaren verbonden aan dit project. Zowel de aanmaak, het transport, het gebruik en de afvalverwerking van de plutoniumbrandstof voor deze reactor houden specifieke risico's in op het vlak van nucleaire proliferatie. Een dergelijke snelle neutronenreactor kan ook misbruikt worden voor de productie van 'super-grade' plutonium, dat van betere kwaliteit is dan het plutonium in de Amerikaanse en Russische kernwapens. Door dergelijke reactor te bouwen geeft België het slechte voorbeeld aan de rest van de wereld. De aangekondigde samenwerking tussen het SCK en het Franse CEA voor de ontwikkeling van kerncentrales van de 4de generatie vertoont dezelfde problemen.

De steun die Premier Verhofstadt in zijn laatste burgermanifest betuigde aan de technologie van de 4de generatie, doet sterk terugdenken aan 1988, toen hij als minister van Wetenschapsbeleid de cruciale strategische vergissing maakte om de financiële steun voor windenergie te stoppen en de Kalkar kweekreactor te financieren, waardoor België zijn positie als wereldleider op het vlak van windenergie definitief verloor en aan Kalkar een slordige 600 miljoen € verspilde²⁸.

Het SCK moet zich concentreren op zijn prioritaire opdrachten, anders worden fondsen afgeleid van noodzakelijk onderzoek om de reeds bestaande nucleaire problemen beheersbaar te maken. Met andere woorden: we hebben reeds meer dan voldoende nucleaire problemen, we moeten er geen bij maken.

Wat nucleair onderzoek betreft vragen wij:

- een striktere interpretatie van de prioritaire opdrachten van het SCK;
- een grotere financiële bijdrage van de privé-sector (Electrabel) in dit onderzoek;
- de volledige stopzetting van het onderzoek naar de 4de generatie reactoren, incl. het Myrrha-project;
- de volledige stopzetting van het onderzoek naar de gesloten brandstofcyclus, de opwerking en het gebruik van plutonium en MOX²⁹ splijtstoffen;
- de sluiting van de BR-2;
- de ontwikkeling van deeltjesversnellers voor de productie van medische isotopen i.s.m. de universitaire ziekenhuizen;
- de financiering van het onderzoek naar de categorisering³⁰ en de kwaliteitscontrole van bestaand kernafval versterken, in het bijzonder de categorisering van laag-radioactief afval en het onderzoek naar verglaasd afval. Dit onderzoek moet in de eerste plaats door de producenten van kernafval gefinancierd worden, en hiertoe zijn bijkomende financiële middelen vereist;
- de versterking van het wetenschappelijk onderzoek naar de gezondheidseffecten van ioniserende straling en naar stralingsbescherming;
- bijzondere aandacht voor de proliferatie-risico's van lichtwaterreactortechnologie³¹, gezien de ontwikkelingen in het Midden-Oosten en gezien de historische verantwoordelijkheid van België in de ontwikkeling van deze technologie.

28 Nota van de Ministerraad van 22 november 1996. De Kalkarreactor werd uiteindelijk nooit opgestart is doet nu dienst als pretpark.

29 MOX: Mixed Oxide, kernreactorsplijtstof bestaande uit een mengsel van uranium- en plutoniumoxide.

30 De categorisering omvat een aantal technische en administratieve controles om uit te maken wat de kenmerken zijn van een bepaald 'vat' kernafval, het in te delen in een categorie en op basis daarvan een behandelingsmethode te bepalen.

31 De 7 Belgische reactoren zijn van het type 'drukwaterreactor' dat net als de 'kokenwaterreactor' gebruik maakt van licht verrijkt uranium als splijtstof. De proliferatierisico's van deze reactortypes is sterk onderschat en wordt meer beschreven in de nota Greenpeace International, The real face of Multilateral Nuclear Approaches. September 20th 2006.

- Om het debat over de 'prioritaire taken' van het SCK te onderbouwen zou het SCK in de eerste plaats een volledige transparantie moeten verlenen over de financiering van haar onderzoeksprojecten.

Kernafval: noodzaak van een Kernafvalwet

Het beheer van het kernafval in België is officieel in handen van de Nationale Instelling voor Radioactief Afval en bestraalde Splijtstoffen (NIRAS). Formeel omvatten haar taken “*het beheer van al het radioactieve afval aanwezig op Belgisch grondgebied, ongeacht zijn oorsprong en afkomst*”³² Toch heeft de NIRAS bijzonder weinig zeggenschap over het belangrijkste deel van het Belgische kernafval, zoals de bestraalde splijtstoffen die gestockeerd worden bij de kerncentrales. Zij zijn in handen van de Electrabel-dochter Synatom en de NIRAS heeft er geen directe controle over. De financiële provisies die Electrabel moet aanleggen om dit hoog-radioactief afval op lange termijn te beheren blijven op de rekeningen van haar dochter Synatom, waarover de NIRAS enkel een advies kan formuleren. Een gelijkaardige situatie doet zich voor voor de ontmanteling van de kerncentrales.

Samenvattend kunnen we stellen dat de financieringsmechanismen voor de ontmanteling van de kerninstallaties en het beheer van het kernafval drie belangrijke tekortkomingen vertonen: ze zijn ontoereikend, niet transparant en risicovol. Bovendien bestaan er grote onzekerheden over technische en veiligheidsaspecten van het beheer van het kernafval, wat een precieze kostprijsberekening op dit ogenblik onmogelijk maakt. En het wettelijk kader voor het beheer van het kernafval³³ vertoont ernstige gebreken, die nog versterkt dreigen te worden door een recent wetsontwerp³⁴.

Volgens Greenpeace is er daarom dringend nood aan een **Kernafvalwet** die de nucleaire back-end³⁵ integraal behandelt en tot doel heeft om deze complexe problematiek in de toekomst zo beheersbaar mogelijk te maken. Hierbij moeten zowel de wetenschappelijke, financiële, economische als ecologische aspecten van de nucleaire back-end aan bod komen en dit op een transparante manier, waarbij de producenten van het afval de volle verantwoordelijkheid blijven dragen. Aan de NIRAS kan de opdracht gegeven worden wetsvoorbereidend werk te verrichten.

Deze Kernafvalwet dient de volgende principes te volgen:

- Het democratisch deficit opheffen:** Het is vanuit democratisch standpunt onaanvaardbaar dat de enorme financiële verantwoordelijkheden die gepaard gaan met het beheer van het kernafval geregeld zijn via geheime overeenkomsten (of 'conventies')³⁶ zonder controle van het Parlement en met een totaal gebrek aan transparantie, terwijl het uiteindelijk de samenleving is die hiervoor zal moeten opdraaien. De samenleving heeft het recht te weten welke lasten zij van de nucleaire industrie overneemt en welke lasten er in de toekomst te verwachten zijn. Anders is er geen zinvol debat over kernenergie mogelijk.

32 K.B. Van 30 maart 1981, Art. 2 par. 2.

33 Voornamelijk de wet van 11 APRIL 2003. — *'Wet betreffende de voorzieningen aangelegd voor de ontmanteling van de kerncentrales en voor het beheer van splijtstoffen bestraald in deze kerncentrales'* en het K.B. Van 30 maart 1981 *'houdende de opdrachten en werkingsmodaliteiten van de NIRAS'*.

34 Wetsontwerp houdende diverse bepalingen (IV) van 2 maart 2007. Hierin wordt o.a. de Opvolgingscommissie vervangen door de 'Commissie voor nucleaire voorzieningen' waarin 3 vertegenwoordigers van Synatom zullen zetelen mét stemrecht, waardoor ze tegelijk rechter en partij zijn.

35 De nucleaire 'back-end' omvat de ontmanteling van de kerncentrales, het beheer van al het afval uit ontmanteling, de bestraalde splijtstof, opwerkingsafval, afval uit uraniumontginning en -verrijking, afval geproduceerd bij de afvalverwerking, ontmanteling van afvalverwerkingsinstallaties etc.

36 Deze overeenkomsten zijn gebaseerd op het KB van 30 maart 1981 Houdende de opdrachten en werkingsmodaliteiten van de NIRAS. Art 4 §3 bepaalt: “*De tenlasteneming van deze stoffen door de Instelling met het oog op het vervoer en de opslag ervan overeenkomstig artikel 2, § 2, 2° van dit besluit is het voorwerp van een overeenkomst tussen de houder van deze stoffen en de Instelling. Deze overeenkomst bepaalt onder meer de modaliteiten van de verantwoordelijkheidsoverdracht en de financiële en technische voorwaarden.*”

- b) **Meer transparantie:** Een eerste vereiste is een maximale transparantie van het geheel van het kernafvalbeheer. De huidige geheimhouding, m.n. van de overeenkomst tussen Synatom en NIRAS over de tenlasteneming van het verglaasd afval³⁷, van de rapporten van Synatom aan de 'Opvolgingscommissie-Synatom'³⁸, van de 'eensluitende adviezen' van de NIRAS over deze Synatom-rapporten aan de Opvolgingscommissie, van de inventaris³⁹ van het kernafval zoals opgesteld door de NIRAS en over de technische rapporten over bergingsconcepten en de kwalificaties van het kernafval, is onaanvaardbaar. Om een beleid te kunnen voeren is er vooreerst nood aan informatie op basis waarvan er een debat kan gevoerd worden.
- c) **Gescheiden Fondsen en aansprakelijkheid:** Voorts moeten de 'nucleaire fondsen' volledig afgescheiden worden van Synatom, naar analogie met de pensioenfondsen, terwijl Synatom uiteindelijk wel aansprakelijk blijft. Een wetsvoorstel in die zin werd vorig jaar ingediend in de Senaat door Muriel Gerkens⁴⁰. Gescheiden fondsen zijn nodig om aan de volgende problemen te verhelpen:
- Op dit ogenblik kan Suez-Electrabel het grootste deel van de ca. 4,5 miljard € van de Synatom-fondsen misbruiken om risicovolle overnames te financieren op de Europese elektriciteitsmarkt. Daardoor ontstaat een ernstige verstoring van de markt, omdat niet-nucleaire producenten geen gebruik kunnen maken van dit soort 'oorlogsfondsen'.
  - Deze fondsen werden door de consument geprovisioneerd tot aan de liberalisering van de elektriciteitsmarkt en dus niet door Electrabel⁴¹. Het is dus geld van de consument.
  - Het risico bestaat dat het geld uiteindelijk niet beschikbaar zal zijn, b.v. door een faillissement van Electrabel. In feite zijn de provisie nu in handen van Suez, dus van een buitenlandse kapitaalgroep, wat hun beschikbaarheid verder bedreigt.
  - Een bijzonder acuut probleem is de financiering van het onderzoek dat door de NIRAS wordt gecoördineerd. Ook hiervoor is de NIRAS afhankelijk van onderhandelde 'overeenkomsten' met Electrabel-Synatom, waarbij de NIRAS onvoldoende autoriteit heeft om bepaalde onderzoeken af te dwingen. Daarenboven moet onderzocht worden of de regels van openbare aanbesteding correct gevolgd worden voor het toewijzen van onderzoekscontracten, vnl. moet erover gewaakt worden dat de Suez-dochter Tractebel hierbij niet bevoordeeld wordt.
- d) **Onzekerheidsmarges van de kosten bepalen:** Ten slotte is de hele financiering van het kernafval gebaseerd op een groot aantal hypothesen. Bergingsconcepten zoals diep-geologische berging staan helemaal niet op punt, de haalbaarheid is niet eens aangetoond, laat staan de technische details ervan uitgewerkt. Nieuwe inzichten op basis van verder onderzoek kunnen de kostprijsberekening grondig wijzigen. Het fundamentele probleem is

37 Deze overeenkomst, voor het eerst afgesloten voor de periode 1996-2005, bevat de bepalingen voor de overname van de verantwoordelijkheid voor het kernafval door de NIRAS (de Nationale Instelling voor Radioactief Afval en Bestraalde Spleijstoffen, dus de Belgische Staat) enerzijds en Syntom (dochter van Suez-Electrabel) anderzijds.

38 Deze Commissie werd bij de wet van 11 april 2003 opgericht om het 3-jaarlijks verslag van Synatom aan de Commissie te beoordelen. Dit omvat een evaluatie van de geschatte kosten en financiële provisie voor het geheel van de ontmanteling van de kerncentrales en de bestraalde spleijstoffen (incl. opwerkingsafval voor het gedeelte dat opgewerkt werd).

39 Een eerste inventaris werd opgesteld in 2003 en werd door de NIRAS als een strict vertrouwelijk document bestempeld. Een tweede inventaris wordt verwacht voor 2007. De opdracht aan de NIRAS voor het opstellen van de inventaris volgt uit de Programmawet van 12 december 1997.

40 <http://www.lachambre.be/FLWB/PDF/51/2462/51K2462001.pdf>

41 Binnen het Controlecomité werden gereguleerde tarieven vastgelegd, op basis van een evaluatie van 'bestedingen' (kosten) en 'ontvangsten' en een vastgelegde winstmarge voor de producent. Door de nucleaire provisie werden hogere elektriciteitstarieven vastgelegd, die elke consument verplicht moest betalen omdat hij niet kon kiezen tussen een nucleaire en een niet-nucleaire producent.

echter dat er momenteel geen enkele garantie is om eventuele meerkosten nog te verhalen op de producenten. Het is daarom cruciaal dat het onderzoek geïntensiveerd wordt (op kosten van de producenten) en dat de omvang van de onzekerheden, en de marges van mogelijke meerkosten duidelijker bepaald worden. Op basis hiervan moet de financiële verantwoordelijkheid van de producenten herzien worden.

De structurele problemen situeren zich dus op drie niveau's: ten eerste eigent Electrabel zich geld toe van de consument. Ten tweede dreigt de consument of de belastingbetaler op te draaien in het geval dat deze fondsen uiteindelijk niet beschikbaar zouden zijn, b.v. door een faillissement, waardoor hij twee keer dreigt te betalen voor het afval. Ten derde zal op lange termijn de samenleving opdraaien voor de lasten van het kernafval, die door de grote onzekerheden vandaag niet in te schatten zijn.

Voorts zijn er nog 3 concrete dossiers waar de nieuwe regering zich zal moeten over uitspreken:

1. Naar de toekomst toe dreigt de **import van buitenlands kernafval** hervat te worden. Na de ervaring met het Transnuklear-schandaal van 1987 (zie verder), waarbij illegaal kernafval in België werd geïmporteerd, had België dergelijke transporten verboden. Het argument van de voorstanders van de import is dat de Cilva-verbrandingsinstallatie bij Belgoprocess momenteel onderbenut wordt (hij functioneert slechts een 3 maanden per jaar) en dat bijgevolg de rentabiliteit kan verhoogd worden door de verwerking van buitenlands afval. Dit is geen valabel argument, Cilva werd in gebruik genomen in 1995, dus 8 jaar na het Transnuklear-schandaal, en bij het ontwerp werd wetens en willens het moratorium op de import genegeerd door een installatie te bouwen die erop gericht was grote hoeveelheden kernafval te importeren. Het is aan de Belgische afvalproducenten om de kosten van hun afvalverwerking te dragen, en het heeft geen maatschappelijke meerwaarde om de kosten voor o.a. Suez-Electrabel te verlagen door het moratorium op de import te verbreken. Bovendien is de controle hierop complex⁴² en blijft het mogelijk dat buitenlands afval definitief in ons land achterblijft.
2. Op de ministerraad van 23 juni 2006 heeft de Regering beslist om het zgn. **'laag- en middelactief kortlevend afval' te dumpen in een bunker** (oppervlakteberging) op het grondgebied van de gemeente Dessel. Na deze beslissing is de NIRAS begonnen met de ontwerpfase die tegen 2009 zou leiden tot de eerste vergunningsaanvragen en tegen 2011 tot een volledig vergund ontwerp, waarna de exploitatiefase zou kunnen aanvangen. De kans is dus erg groot dat de nieuwe regering de eerste vergunningsaanvragen zal moeten behandelen. Daarbij is het van belang dat er geen eensluidende wetenschappelijk en juridische definiëring is van het afval van categorie A. Er bestaat nl. onduidelijkheid over de maximale hoeveelheden en concentraties langlevende radioactieve isotopen die zich in dit afval mogen bevinden. De term 'kortlevend' is dus zeer misleidend. Bovendien is het technisch niet mogelijk om op een betrouwbare manier te controleren hoeveel radioactiviteit er zich precies in een ontvangen vat bevindt⁴³. Veiligheidstechnisch gezien is het dumpen van dit kernafval in een betonnen bunker een stap achteruit ten opzichte van de huidige situatie. Het maakt het afval minder controleerbaar en het wordt de facto onomkeerbaar. Zo is er niets voorzien voor de controle op lange termijn (meer dan 300 jaar) van de langlevende fractie in dit kernafval.
3. Voor de van de ontmanteling van de nucleaire sites van BP1 (Eurochemic te Dessel) en BP2 (SCK-Waste te Mol) werd door de exploitant geen geld geprovisioneerd. Ze worden daarom **'nucleaire passiva'** genoemd. Deze ontmanteling vindt momenteel plaats en wordt sinds

42 De complexiteit van het productieproces zorgt ervoor dat boekhoudkundige methoden moeten gebruikt worden om het geconditioneerde afval toe te wijzen aan de afvalproducenten.

43 De meeste langlevende isotopen kunnen niet aan de buitenkant van een vat gemeten worden omdat de typische alfastraling afgeschermd wordt door het vat. Belgoprocess, de industriële dochter van de NIRAS, moet dus vertrouwen op de gegevens die haar door de afvalproducenten worden verleend, met mogelijke misbruiken tot gevolg.

2003 gefinancierd door de elektriciteitsconsument (via een heffing op de kWh) voor een bedrag van 55 miljoen €/jaar⁴⁴. Dit gebeurt op basis van een vijfjaarlijks **financieringsplan** van de NIRAS dat loopt tot 2008. De nieuwe regering zal dus een nieuw financieringsplan moeten goedkeuren, waarbij het veel billijker zou zijn indien enkel de verkoop van nucleaire elektriciteit zou belast worden. Er moet tegelijk ook nagekeken worden welke nucleaire passiva er nog te verwachten zijn (o.a. het slib van de **Molse Nete**). Ook de financiering daarvan moet gegarandeerd worden.

Voor de volgende regeringsperiode vraagt Greenpeace:

- een Kernaafvalwet
- de Synatom-fondsen onderbrengen bij de overheid met garanties voor hun beschikbaarheid en een goed financieel beheer. Ook na de overheveling van de fondsen blijft Electrabel-Synatom volledig aansprakelijk voor de ontmanteling en het afvalbeheer;
- Meer transparantie over het kernaafvalbeheer. Publicatie van de volgende documenten:
  - de Synatom-rapporten 2004 en 2007 aan de 'Opvolgingscommissie-Synatom', alsook van de adviezen van de NIRAS en het FANC en van alle beslissingen van het Opvolgingscomité;
  - de 'overeenkomsten' tussen NIRAS en Synatom voor de tenlasteneming van kernaafval.
  - publicatie van de nucleaire inventarissen van 2003 en 2007 die opgesteld worden door de NIRAS;
  - het beschikbaar maken van alle wetenschappelijke en technische studies die betrekking hebben op het beheer van het kernaafval;
- meer bevoegdheden voor de NIRAS, met name om de correcte financiering te kunnen garanderen en om alle nodige informatie op te eisen van de producenten, inclusief de informatie die vereist is voor het inschatten van de kosten op lange termijn, de bestraalde splijtstof en de ontmanteling. De onafhankelijkheid van de NIRAS garanderen t.o.v. Synatom in het bepalen van een onderzoeksprogramma en het toewijzen van onderzoeksopdrachten volgens correcte procedures van openbare aanbesteding;
- het systeem van geheime 'overeenkomsten' moet vervangen worden door Koninklijke Besluiten;
- doorlichting van de fondsen op lange termijn (FLT) van de NIRAS;
- een onafhankelijke evaluatie van de ontmantelingskost en ontmantelingsscenario's;
- een verbod op de import van buitenlands kernaafval;
- geen vergunningen verlenen voor de berging van het kernaafval van categorie A en het onderzoek starten naar alternatieven voor het dumpen van dit afval in een bunker. Intensivering van het onderzoek naar de categorisering van deze afvalcategorie;
- De financiering van de nucleaire passiva veilig stellen, inclusief van het slib van de Molse Nete.

---

44 Dit is geregeld in de KB's van 24 maart 2003 en 29 december 2003

Crisis bij het FANC: Nucleaire veiligheid onder controle brengen

De aanhoudende crisis van de nucleaire controle in België wordt gekenmerkt door een combinatie van incompetentie⁴⁵, een gebrek aan middelen en onvoldoende onafhankelijkheid ten opzichte van de exploitanten. Sinds het uitbreken van het Transnuklear-schandaal in 1987⁴⁶ en de Parlementaire onderzoekscommissie van 1988, die het disfunctioneren aantoonde van de nucleaire controle⁴⁷, is er eerst 6 jaar voorbij gegaan vooraleer de wet van 1994 op het FANC werd gestemd en nog eens 7 jaar vooraleer het FANC operationeel werd. Maar in deze lange periode was men blijkbaar vergeten waar het in 1988 eigenlijk om te doen was: het oprichten van een onafhankelijke, deskundige en daadkrachtige regulator. Ondertussen zijn we bijna 20 jaar verder en is de crisis dieper dan ooit. Daarom werd vorig jaar een Parlementaire Werkgroep opgericht, waarvan de aanbevelingen verwacht worden voor het einde van deze legislatuur.

Sinds het Transnuklear-schandaal zijn er ook bijkomende uitdagingen en problemen ontstaan:

- Door de liberalisering van de elektriciteitssector is de druk op kostenbesparingen vanuit Suez-Electrabel sterk toegenomen, met directe gevolgen voor de nucleaire veiligheid, zoals de sterke toename van de onderaanneming, de toename van incidenten en het afnemen van de veiligheidscultuur;
- De veroudering van de kerncentrales maken een degelijke nucleaire controle belangrijker dan ooit;
- Door de vergrijzing van het personeel zal de komende jaren een groot aantal personeelsleden op pensioen gaan, zonder dat hun opvolging en het behoud van hun expertise gegarandeerd is;
- uit onderzoek van de International Agency for Cancer Research blijkt dat de risico's van de stralingsdoses van de werknemers onderschat is⁴⁸. Er is nood aan een strikte opvolging van de werknemers, in het bijzonder van tijdelijke werknemers.

Het hervormen van de nucleaire controle is een van de belangrijke uitdagingen voor de nieuwe regering. Greenpeace vraagt voor de volgende regeringsperiode:

- Een grondige hervorming van het FANC, waardoor het een onafhankelijke, deskundige en performante regulator kan worden;
- Een stapsgewijze integratie van de Erkende Organismen in het FANC;
- Er moet over gewaakt worden dat de bestaande expertise binnen het FANC en het erkende organisme AVN behouden kan blijven en dat hervormingen niet leiden tot het vertrek van de meest competente personen;
- Een continue controle door het parlement, b.v. door de oprichting van een 'Comité N', dat de werkzaamheden van de parlementaire 'werkgroep nucleaire veiligheid' kan verderzetten. Dergelijk comité moet ook de hervorming van het FANC begeleiden tot een onafhankelijke, deskundige, daadkrachtige en transparante controle-instantie;
- Het FANC moet toegankelijk zijn voor de burger en moet een maximale transparantie

45 Uit een audit door Korn Ferry in opdracht van de Regering bleek dat drie van de vier leidinggevende ambtenaren van het FANC onbekwaam waren, waaronder directeur Samain. Dit resulteerde in het ontslag van 1 van hen, en het opzij zetten van de twee andere.

46 Transnuklear/TNH GmbH (een Duitse dochterfirma van de Duitse firma 'NUKEM') was gespecialiseerd in het verwijderen en het transport van nucleair afval, voornamelijk voor de Duitse kerncentrales. De transporten voor conditionering en verbranding gebeurden o.a. naar de installaties van het SCK•CEN in Mol. Hierbij werd ook illegaal kernafval naar België getransporteerd in ruil voor smeergeld, waarbij de voormalige directeur van het 'SCK-waste' betrokken was. Het erkend organisme Corapro bleek niet bij machte om dit te rapporteren. Zie o.a.: <http://www.viwta.be/files/kernenergie.htm>

47 Twee belangrijke aanbevelingen van de Onderzoekscommissie van de Kamer in 1988 waren a/ het samenbrengen van de nucleaire controlediensten in één Instelling en b/ het onderbrengen van de 'erkende organismen' binnen deze instelling. Zie o.a.: http://www.fanc.fgov.be/download/Presentations_16_02_05_NL.pdf

48 The 15-Country Collaborative Study of Cancer Risk among Radiation Workers in the Nuclear Industry <http://www.rrjournal.org/perlserv/?request=get-document&doi=10.1667%2FRR0554.1>

- nastreven, o.a. door het uitbouwen van een website;
- De procedure (voorbereiding, studie, implementatie) van de 10-jaarlijkse revisies moet geformaliseerd worden en de rapporten moeten publiek gemaakt worden;
  - Bij de procedure voor het verlenen van vergunningen moet het houden van een openbaar onderzoek de regel zijn en niet de uitzondering;
  - Maatregelen om de veiligheid en deskundigheid van de werknemers te verzekeren en in het bijzonder om het systeem van onderaanneming en tijdelijke werknemers terug te dringen ten voordele van contractueel personeel, waarbij het bedrijf zich engageert tot voldoende opleiding. Het personeel moet garanties krijgen dat het rapporteren van technische problemen niet afgestraft wordt;
  - Het versterken van de Noodplanning, met o.a. meer middelen voor de hulpdiensten, versterking van het lokale niveau (politiediensten, brandweer, burgemeesters, scholen etc.), het houden van realistische oefeningen en het sterker betrekken van de bevolking;

Besluit

België heeft de voorbije decennia een traditie ontwikkeld van zelfregulering van de elektriciteitssector, en in het bijzonder van de nucleaire sector. Voor wat de veiligheid betreft ging de overheid er immers van uit dat de exploitant van de kerncentrales er alle belang bij had om zelf de veiligheid van haar installaties te verzekeren. De overheid zelf moest dus enkel sporadisch een controle van de controle uitvoeren. Voor wat de planning van investeringen in nieuwe centrales betrof werd een 'uitrustingsplan' opgesteld door de elektriciteitsproducenten en na weinig debat in het parlement goedgekeurd door de Regering. Ook na de liberalisering van de elektriciteitsmarkt blijkt Electrabel in staat haar machtspositie grotendeels te behouden. Voor het kernafval kon Electrabel provisies aanleggen die gefinancierd werden door de consument, waarna het bedrijf ze kon gebruiken om overnames op de Europese elektriciteitsmarkt mee te financieren. Die provisies werden eerst gecontroleerd door het Controlecomité, nu door een Opvolgingscommissie, zonder enige vorm van parlementaire controle. Voor wat het nucleair onderzoek betreft werden in het KB van 1991 dan wel prioriteiten vastgelegd, maar de interpretatie ervan werd overgelaten aan de nucleaire sector zelf.

Deze traditie heeft de samenleving weinig baten en veel lasten opgeleverd. Een nucleaire industrie die in staat is om een deel van België in 1 klap weg te vagen zonder dat de overheid ze deftig kan controleren. Kernafval dat uiteindelijk door de maatschappij zal overgenomen worden, zonder dat de burger mag weten hoe dit gefinancierd wordt of wat de preciese eigenschappen ervan zijn. Miljoenen overheidsgeld naar nucleair onderzoek om nog meer nucleaire problemen te creëren, niet om er op te lossen.

Dit is het werkelijk nucleaire debat: dat van een overheid die haar verantwoordelijkheden ontloopt, die de financiële lasten van het kernafval socialiseert en de woekerwinsten privatiseert, die de nucleaire industrie beschermt tegen de bevolking in plaats van omgekeerd.

Dit is meteen de uitdaging voor de volgende regering: het gecontroleerd uitfaseren van een industrie die te gevaarlijk is voor de samenleving, die te geheim is voor een democratie en te duur is voor een economie. Dit vereist het stimuleren van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie, het bijsturen van het nucleair onderzoek, een beter beheer van het kernafval en een hervorming van de nucleaire controle-instantie FANC.

Brussel, 26 april 2007

Voor meer informatie: Greenpeace Belgium, Jan Vande Putte jputte@be.greenpeace.org tel: 02/2740200